

Struktura standardů kontrol výkonu přenesené a samostatné působnosti obcí ze strany KrÚ a hl. m. Prahy v oblasti pohřebnictví

1. Přehled právních předpisů podléhajících kontrole

Krajské úřady jsou orgány dozoru nad dodržováním povinností stanovených zákonem č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pohřebnictví“). Tato jejich kontrolní činnost je výkon přenesené působnosti, kterou kontroluje Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR). Také kraj může ve své samostatné působnosti provozovat veřejné pohřebiště, krematorium nebo pohřební službu či plnit pohřbívací povinnost. V takovém případě MMR kontroluje výkon samostatné či přenesené působnosti kraje.

1.1 Předmět kontroly výkonu obce v samostatné působnosti u veřejnoprávních činností obce

§ 4 odst. 1 písm. h): S lidskými pozůstatky a s lidskými ostatky musí být zacházeno důstojně a tak, aby nedošlo k ohrožení veřejného zdraví nebo veřejného pořádku; z těchto důvodů je zakázáno neoprávněně otevřít hrob nebo hrobku nebo neoprávněně provádět exhumaci.

§ 18 odst. 2: Zajišťuje-li provozovatel veřejného pohřebiště jeho provozování prostřednictvím jiné právnické nebo podnikající fyzické osoby, vztahují se na tuto osobu povinnosti upravené v § 20 písm. a) až c), § 21 odst. 1 a v § 22 odst. 1 a 5. Tato osoba oznamuje provozovateli pohřebiště skutečnosti uvedené v § 20 písm. d).

§ 18 odst. 3: K provozování veřejného pohřebiště a změnám řádu veřejného pohřebiště je nutný předchozí souhlas krajského úřadu. Krajský úřad vydá souhlas za předpokladu, že řád veřejného pohřebiště byl vypracován v souladu s požadavky stanovenými zákonem.

§ 19 odst. 1: Provozovatel pohřebiště nebo právnická nebo podnikající fyzická osoba zajišťující v souladu s § 18 odst. 2 provoz veřejného pohřebiště se při své činnosti řídí řádem veřejného pohřebiště.

§ 20 písm. a): Provozovatel pohřebiště je povinen

a) do hrobu nebo do hrobky pohřbívát pouze lidské pozůstatky nebo ukládat lidské ostatky a provozovat veřejné pohřebiště v souladu se zveřejněným řádem pohřebiště, tímto zákonem a zvláštními právními předpisy.

§ 20 písm. c): vést evidenci související s provozováním veřejného pohřebiště a vypraviteli pohřbu vystavit doklad o pohřbení obsahující číslo hrobu nebo hrobky, jméno, popřípadě jména, a příjmení zemřelého, místo a datum jeho narození, úmrtí, pohřbení a jednoznačnou identifikaci právnické nebo podnikající fyzické osoby, která pohřbení provedla; u jiných lidských pozůstatků vést evidenci v rozsahu identifikace jiných lidských pozůstatků.

§ 20 písm. d): v případě, že lidské ostatky nejsou ani po uplynutí stanovené tlecí doby zetlelé, neprodleně zajistit příslušné podklady pro stanovení nové tlecí doby ve smyslu § 22 odst. 3, na jejich základě navrhnout novou tlecí dobu, vyžádat si k ní stanovisko krajské hygienické stanice a na základě tohoto stanoviska upravit odpovídajícím způsobem řád veřejného pohřebiště.

§ 20 písm. e): v případě zákazu pohřbívání bezodkladně písemně informovat krajský úřad a nájemce hrobových míst, pokud je mu známa jejich adresa, a současně informovat krajský úřad a veřejnost o tomto zákazu v místě na daném veřejném pohřebišti obvyklém

§ 20 písm. f):

v případě rušení pohřebiště splnit podmínky § 24 a

1. po podání žádosti o vydání rozhodnutí o zrušení pohřebiště u krajského úřadu informovat nájemce hrobových míst o zahájení řízení podle § 24 odst. 1, pokud je mu známa jejich adresa, a současně tuto informaci zveřejnit na místě na daném pohřebišti obvyklém,
2. písemně informovat nájemce hrobových míst o vydání rozhodnutí podle § 24 odst. 1 a datu, k němuž má být pohřebiště zrušeno, pokud je mu známa jejich adresa, a současně tuto informaci zveřejnit na místě na daném pohřebišti obvyklém,
3. pokud nájemci hrobových míst před zveřejněním dnem zrušení pohřebiště nepřemístí lidské ostatky na jiné pohřebiště, ponechat je na místě,
4. je-li provozovatelem veřejného pohřebiště obec, informovat vlastníka hrobky, náhrobku a ostatního hrobového zařízení, pokud mu je znám, že s nimi bude naloženo jako s věcmi opuštěnými; není-li provozovatelem veřejného pohřebiště obec, odevzdat tyto věci obci, na jejímž území se zrušené pohřebiště nachází, s uvedením kontaktních údajů jejich vlastníka, pokud je ke dni zrušení veřejného pohřebiště neodstraní, a o tomto postupu předem vlastníka informovat,
5. pokud má být využito zrušeného pohřebiště k účelu, při kterém je třeba prohloubit terén, zajistit exhumaci všech lidských ostatků a jejich uložení do společného hrobu na jiném pohřebišti; s nalezenými předměty, u nichž se předpokládá, že jsou zhotoveny z drahých kovů, nebo s předměty, které mají kulturně-historickou hodnotu, ponechanými v hrobech a hrobkách, naložit obdobně jako v bodu 4,
6. pokud jsou na pohřebišti zřízeny vsypové a rozptylové louky, zajistit přemístění tohoto travního porostu se zeminou na jiné pohřebiště.

§ 20 písm. g): provozovateli pohřební služby nebo vypraviteli pohřbu umožnit pohřbení nebo uložení lidských ostatků na pohřebišti; provozovatel pohřebiště má nárok na úhradu přiměřených nákladů za poskytnuté související služby.

§ 22 odst. 3: Nežpopelněné lidské ostatky musí být uloženy v hrobě po tlecí dobu, která se zřetelem ke složení půdy musí trvat minimálně 10 let. Konkrétní délku tlecí doby pro veřejné pohřebiště stanoví jeho provozovatel v řádu veřejného pohřebiště na základě výsledků hydrogeologického průzkumu, vyžádaného stanoviska krajské hygienické stanice a místních zvyklostí.

§ 22 odst. 5: Před uplynutím tlecí doby mohou být lidské ostatky exhumovány na žádost nájemce hrobového místa jen se souhlasem krajské hygienické stanice, nebo nařídí-li exhumaci v trestním řízení předseda senátu nebo státní zástupce. Bez ohledu na uplynutí tlecí doby doloží nájemce hrobového místa k žádosti o exhumaci vždy skutečnost úmrtí podle odstavce 2 a písemný souhlas osoby uvedené v § 114 odst. 1 občanského zákoníku. Náklady na exhumaci hradí ten, kdo o ni požádal; provozovatel pohřebiště zajistí při exhumaci provoz na pohřebišti tak, aby nebyl narušen veřejný pořádek a aby byl vyloučen přenos možné nákazy.

1.2 Předmět kontroly výkonu obce v samostatné působnosti u výdělečných, zejména podnikatelských činností obce

§ 4 odst. 3: Poskytovatel zdravotních služeb, který poskytuje jednodenní nebo lůžkovou péči podle zvláštního právního předpisu, a poskytovatel sociálních služeb podle § 34 odst. 1 písm. c) až f) zákona o sociálních službách, který

a) má zřízeno oddělení patologie nebo oddělení soudního lékařství, musí

1. předat lidské pozůstatky provozovateli pohřební služby nebo vypraviteli pohřbu nebo osobě provádějící balzamací či konzervaci umyté a, byla-li provedena pitva, zašité po jejím dokončení, je-li to možné,

2. bezúplatně zajistit pro osoby uvedené v bodu 1 možnost úpravy těla zemřelého a uložení lidských pozůstatků do rakve ve vhodné místnosti a umožnit jim nezbytnou hygienickou očistu,

b) nemá zřízeno oddělení patologie nebo oddělení soudního lékařství, musí bezúplatně zajistit provozovateli pohřební služby nebo vypraviteli pohřbu nebo osobě provádějící balzamací či

konzervaci možnost úpravy těla zemřelého ve vhodné místnosti a umožnit jim nezbytnou hygienickou očistu.

§ 4 odst. 5: Pokud po uplynutí 48 hodin od úmrtí nemůže poskytovatel uvedený v odstavci 3 zajistit uložení lidských pozůstatků ve vlastním zařízení, zajistí jejich uložení u jiného poskytovatele uvedeného v odstavci 3 nebo u provozovatele pohřební služby; přitom si počínají tak, aby náklady spojené s přepravou a uložením lidských pozůstatků do pohřbení výrazně nepřevýšily obvyklé provozní náklady příslušného poskytovatele zdravotních nebo sociálních služeb za jejich chlazení, popřípadě mrazení.

§ 5 odst. 6: Osoba, u které je tělo zemřelého uloženo, je povinna neprodleně informovat obec, na jejímž území došlo k úmrtí nebo bylo tělo zemřelého nalezeno, případně vyloženo z dopravního prostředku, že nastaly skutečnosti podle odstavce 1.

§ 9 odst. 1 (u poskytovatelů zdravotních a sociálních služeb): Lidské pozůstatky a exhumované nezpoupelněné lidské ostatky mohou být po pozemních komunikacích přepravovány pouze ve vozidle zvláštního určení, které musí být k takovému účelu schváleno podle jiného právního předpisu jako pohřební. Ložný prostor vozidla zvláštního určení musí být určen výhradně pro jejich přepravu v rakvích nebo v transportních nosítkách s vaky, a to včetně věcí určených pro konání pohřbu, které lze přepravovat společně, a musí být opatřen osvětlením a potřebnými úchyty pro upevnění rakví nebo transportních nosítek s vaky. Stěny a dno ložného prostoru musí být snadno omyvatelné.

1.3. Předmět kontroly výkonu obce v přenesené působnosti

KrÚ provádí kontrolu pohřbívací povinnosti obcí v rozsahu stanoveném § 5 zákona o pohřebnictví a vyhláškou Ministerstva pro místní rozvoj č. 277/2017 Sb., o postupu obce při zajištění slušného pohřbení (kontrola tzv. sociálních pohřbů).

2. Opatření k nápravě nedostatků

Rozhodnutí v samostatném správním řízení dle § 25a odst. 4, 5 a 6 zákona o pohřebnictví lze aplikovat na kontroly výkonu obce v samostatné i přenesené působnosti a je ve vztahu ke kontrolnímu řádu (§ 19) ustanovením speciálním, a proto v těchto případech se opatření k nápravě ukládá rozhodnutím, nikoli uvedením do protokolu o kontrole. Musí se však jednat o nedostatky, nikoli o podezření na spáchání přestupku. Ministerstvo pro místní rozvoj doporučuje vyhodnotit jako přestupek vždy takový protiprávní skutek, který je zároveň nešetrný k citům pozůstalých, k mravnímu citění veřejnosti a zabránil uchování důstojné památky na zemřelou osobu.

Zjistí-li KrÚ během kontroly obce nedostatky, může v souladu s § 25a odst. 4 zákona o pohřebnictví podle povahy zjištěného nedostatku rozhodnutím uložit opatření k nápravě a stanovit lhůtu k uskutečnění opatření k nápravě. Dle § 25a odst. 5 zákona o pohřebnictví osoba, které bylo uloženo opatření k nápravě, je povinna neprodleně oznámit KrÚ způsob plnění a splnění uloženého opatření. Dle téhož paragrafu odst. 6 odvolání proti výše uvedenému rozhodnutí o uložení opatření k nápravě nemá odkladný účinek.

V případě uložení nápravných opatření KrÚ v rozhodnutí může stanovit obci povinnost informovat KrÚ o splnění uložených nápravných opatření. Ministerstvu pro místní rozvoj je ovšem za dobu od účinnosti § 25a odst. 4, 5 a 6 zákona o pohřebnictví v roce 2002 do června roku 2024 (za 22 let) známo jen jedno jediné takovéto rozhodnutí kraje, a to z roku 2023.

3. Závěrečná doporučení

Ministerstvo pro místní rozvoj doporučuje do plánů kontrol výkonu přenesené působnosti obcí tzv. „vytipovaných kontrol“ zařadit obce s rozšířenou působností a nad rámec usnesení vlády č. 689/2013 i obce s pověřeným obecním úřadem a to proto, aby byly všechny v rámci tříletého období

zkontrolovány. Kontroly obcí typu I. doporučuje provádět jen na základě podání při podezření na porušení zákona.

Zasílání protokolů z kontrol vychází z ustanovení § 25 kontrolního řádu a dále i z přílohy k usnesení vlády č. 689/2013 - čl. 5 odst. 1 a 2 - Spolupráce kontrolních orgánů:

- (1) Krajský úřad kromě spolupráce obecně vymezené kontrolním řádem ve smyslu jeho § 25 poskytne věcně příslušnému ústřednímu správnímu úřadu na jeho žádost vyhodnocení výsledků kontrol výkonu přenesené působnosti svěřené orgánům obcí na daném úseku. Krajský úřad poskytne toto vyhodnocení do 31. ledna následujícího kalendářního roku ve struktuře vyžádané ústředním správním úřadem. Žádost o zpracování vyhodnocení zašle ústřední správní úřad krajskému úřadu nejpozději do 30. listopadu společně s požadovanou strukturou.
- (2) Věcně příslušný ústřední správní úřad je oprávněn si vyžádat od příslušného krajského úřadu nebo magistrátu kopii protokolu o kontrole výkonu přenesené působnosti obce.

Nelze všechny druhy kontroly stanovit na všechny obce. Například u pohřbívací povinnosti (přenesená působnost) je vhodné provádět kontrolu spíše u „trojkových“ obcí, kde se nachází nemocnice, léčebny dlouhodobě nemocných atd. Někde mohou tuto agendu vykonávat i „dvojkové“ obce. „Jedničkové“ obce mají v pohřbívací povinnosti minimální zkušenost a není vhodné je zařadit do plánu kontrol. Naproti tomu kontroly vykonávání samostatné působnosti, např. provozování pohřebišť, je vhodné vykonávat u všech typů obcí.

Ministerstvo pro místní rozvoj dále doporučuje KrÚ, aby prováděly svou kontrolní činnost nejen podle § 25a odst. 3 zákona o pohřebnictví, ale aby se zaměřily i na to, jak obec vyřizuje stížnosti a podněty na přestupky v souladu s § 26 odst. 1 zákona o pohřebnictví, a to co je v řádu pohřebiště krajem schváleno dle § 5 zákona č. 251/2016 Sb. o některých přestupcích. Jak obec dozoruje plnění svého řádu pohřebiště? Kolik přestupků fyzických osob na úseku pohřebnictví zahájila a ukončila? Kolik přestupků fyzických i právnických osob obec zahájila a končila na základě porušení řádu pohřebiště dle § 5 zákona č. 251/2016 Sb. o některých přestupcích? KrÚ by neměl během kontroly přehlédnout nevyřízené stížnosti stěžovatelů (např. pozůstalých, nájemců hrobových míst či vypravitelů pohřbu). Nečinnost obce v přestupkové agendě je častá, absentují veřejnoprávní smlouvy na přestupkovou agendu v pohřebnictví a dle poznatků MMR nebyla zatím obcí uložena jediná pokuta fyzické osobě, a to jak za porušení zákona o pohřebnictví, tak ani za porušení řádu veřejného pohřebiště.

Vzhledem k tomu, že v každém kraji je přibližně 400 provozovatelů veřejných pohřebišť, není reálné opakované kontroly u subjektů provádět. Je však vhodné, aby krajské úřady operativně reagovaly na taková podání ze strany veřejnosti, která poukazují na negativní jevy ad hoc, tedy mimo plán kontrol. V takovýchto případech je účinné provést kontrolu v co nejkratším termínu od přijetí podání. V případě obdržení podnětu nebo stížnosti by KrÚ provedl v co nejkratším termínu operativní kontrolu či místní šetření. Dost často jsou nedostatky v pohřebnictví medializovány, je třeba monitorovat místní média a internet.

Ministerstvo pro místní rozvoj krajským úřadům doporučuje:

- řídit se usnesením vlády č. 689/2013, tedy zkontrolovat všechny obce (ORP) jednou za tři roky. Jestliže takových kontrol vykoná KrÚ v rámci jednoho roku o něco méně, musí další kontroly uskutečnit v následujících letech.
- operativně provést kontrolu při zjištění akutního problému,
- každoročně do 31. ledna (bez vyzvání) zasílat ministerstvu do datové schránky (ID DS: 26iaava):
 - plán kontrol
 - protokoly o kontrole
 - rozhodnutí o uložení opatření k nápravě
 - seznam provedených kontrol se stručným komentářem,
- kdykoli přizvat na kontrolu zaměstnance ministerstva (osoby přizvané).

Zaměstnanci ministerstva – oddělení pohřebnictví jsou připraveni se účastnit kontrol obcí a zařízení spolu s kontrolory krajských úřadů coby osoby přizvané. S potřebou jejich přítomnosti na kontrole je krajské úřady vyrozumějí cca tři týdny před plánovanou kontrolou. V případě urgentní kontroly se zaměstnanci ministerstva dostaví v co možná nejkratším termínu. V případě že podnět ke kontrole/podání je zaslán ministerstvu, ale náleží do kompetencí krajského úřadu, je osvědčenou praxí, že ministerstvo ho přeposílá krajskému úřadu spolu s nabídkou součinnosti.